

הנדון:

"לילה טוב, נסיך מתוק, ותלווה אותך זימרת המלאכים..."

זימרת הגיהנום

להיות או לא להיות? שאל האמלט, נסיך דנמרק.
להתמודד או לא להתמודד? שאל נבון, נסיך ישראל.
 משהו היה רקוב בממלכת דנמרק, משהו רקוב מאוד בממלכת ישראל. האמלט החליט שלא להיות. **נבון החליט שלא להתמודד.**
 "לילה טוב, נסיך מתוק, ותלווה אותך זימרת המלאכים אל מנוחתך!"

כל אוהבים את יצחק נבון, גם אני. **וזוויה הצרה כולה על רגל אחת.** אין זה מתפקידו של פוליטיקאי להיות אוהב. ואסור לו להיות אוהב על הכל. בוודאי, אהבה-הבריות יכולה לעזור לו. הוא יכול להסתייע בה כדי למלא את תפקידו. היא יכולה להיות מכשיר להגשמת המטרה. **אך אוי לו לפוליטיקאי, שאהבה זו היא מטרתו.**

תפקידו של הפוליטיקאי הוא לנהל את הפוליס — העיר (העיר והמדינה ביוון העתיקה היו פעם היינו הך). מטרת הפוליטיקאי היא לשלוט, להחזיק בשלטון או להגיע לשלטון. אצל הגרועים שבפוליטיקאים (והם תמיד הרוב הגדול), השלטון והנאותו הם מטרה לעצמה.

אצל הטובים שבפוליטיקאים, המעטים שהם מדינאים גדולים, השלטון משמש להגשמת מטרה גדולה יותר: להציע את החברה קדימה, לעבר עתיד יותר טוב. כדי להציע את החברה קדימה, יש להשמיע רעיונות חדשים, להאבק למען אידאליים. להילחם בני שומרי המצפוע, להגשמת האידאליים האלה, וכל פעולה כזאת יוצרת אויבים.

מי שמשמיע רעיון חדש, חזקה עליו כי יושמץ, יוכפש, יוקע, ינודה. שום ציבור אינו אוהב רעיון חדש. המטריד את מנוחתו ומכריח אותו לחשוב מחדש, בעל רעיון חדש ייחשב תמיד ככוגר, כעוכר-המדינה, כאוייב-העם. עליו להסתכן בכך, עד אשר יתקבל הרעיון בהדרגה, על רעת הרבים. זה יכול לארוך שנים, או דורות — אם יתקבל בכלל.

מי שנאבק למען אידאליים, מוכרח להרגיז ולקומם נגדו את מי שדוגלים באידאליים הפוכים ושונים, וכגודל האידאול אשר בלבו, כן גדול ההתייגרות שהוא מעורר נגדו. מי שרוצה להגשים משהו, מוכרח להילחם בני שומרי המצפוע, להגשמת האידאליים הפוכים ושונים, כמילים יפות ואריכות. שום אדם ושום מעמד אינו מתפתה עליידי מלים יפות לוותר על האינטרסים שלו.

כל שהעניין חשוב יותר, כן תחרוף המילחמה, וכן תהיינה שיטותיה פחות עדינות.

אשר מופיע על הבימה פוליטיקאי שהכל אוהבים אותו, שאין לו אויבים — משהו חשוד בו. סביר להניח כי איש כזה לא לחם מעולם בתוקף על רעיון כלשהו, לא השמיע מעולם דברים השנויים במחלוקת, לא פגע מעולם בבעלי-אינטרסים מכאן או מכאן. **איש כזה הוא מועמד אידאלי לכי הונת נשיא-המדינה, כפי שהוא קיימת במדינת-ישראל, שבה אין לנשיא שום סמכות של ממש.** נשיא אינו יכול להיבחר אם אינו מקובל על חלק חשוב של הציבור.

המועמד לתפקיד הנשיא אינו צריך לעורר התלהבות רבה בלב איש. אין לו צורך בחסידים קנאיים, אבל אסור לו לעורר התנגדות חריפה. אם חלק חשוב אחר של הציבור — דתיים או חילוניים, ימניים או שמאליים, ניצים או יונים, אשכנזים או מירחיים, גברים או נשים — יתנגד לאיש בחריפות, נעלמים סיכוייו לשבת על כס הנשיא.

המועמד האידאלי לתפקיד הנשיא הוא מי שהוא קצת מזהה וקצת מזהה — קצת חילוני וקצת דתי, קצת ימני וקצת שמאלי, קצת נין וקצת יונה, קצת אשכנזי וקצת מירחי, קצת גבר וקצת אשה (ורציו להוסיף: קצת יהודי וקצת ערבי).

מוכן שאין יצור מושלם כזה עלי-ארמות. אך אפשר להתקרב לשלמות זו, ויצחק נבון היה הקרוב ביותר.

כאן הרילמה. אולי נכון לומר: כאן הפארא-דוכס. כדי להיות נשיא טוב, אסור לאדם להיות פוליטיקאי טוב.

בקיצור: מפני שהיה נשיא טוב. והרי אותן התכונות עצמן מונעות מנבון להתמודד, להילחם עד חורמה, לנועץ סכינים בגוף יריב (ובגב יריב), להכפיש ולהיות מוכפש, "לדרוך על גוויות".

בקיצור: להיות פוליטיקאי. נשיא טוב, הנכנס לזירה הפוליטית, יכול לנצח בבחירות, אך כאין פלא מן השמיים, לא יגיע כלל לראש מיפלגתו. ואילו התרחש גם זה, היו דרושים ניסים רבים, כדי שיוכל לשלוט במדינה ולנצח על החיים הפוליטיים היומיומיים. **אפשר לקרוא לבעייה זו "תיסמונת האמלט".** שקספיר לא היה מתנגד.

נשיא הארי טרומן, שהיה פוליטיקאי אמיתי (כי בארצות-הברית הנשיא הוא איש פוליטי, ולא מוצג סימלי), היה משמץ מיקצועי ומשמץ מיקצועי. הוא נהנה מזה. הוא אמר: "מי שאינו יכול לסכול את החוס, אל לו להיכנס למיטבה". **יצחק נבון לא גדל במיטבה הזו. אין לשוכח עובדה זו.**

יצחק נבון ב"מוסיאון השעווה": נחמד מדי, חביב מדי

הוא לא התחיל בדרכו כפוליטיקאי נבחר, אלא כפקיד ממונה. הוד בנגריון חיפש לו עוזר היודע ספרדית, מפני שרצה ללמוד שפה זו בשעות-הפנאי. לבנגריון היו הרבה חובבות ילדותיות, שעזרו לו להינפש מן העיסוק הפוליטי האכזרי שבו הצטיין — נעימת סכין בגב פלוגי, הנחת מוקש מתחת לרגלי אלמוני. באותה תקופה התאהב בנגריון בדון קיחוט של מיגואל סרוואנטס, דמות הפוכה משלו, ונבון עזר לו לקרוא את הספר בשפתו המקורית.

בנגריון אהב את נבון מפני שהיה נאמן מאוד. כאשר הקים בנגריון את מיפלגת רפ"י, היה זה אך מובן מאליו שנבון יצטרף למאמץ, מתוך נאמנות ל"זקן". רק כן נכנס לפוליטיקה.

בתקופת כהונתו כ"כ" — תחילה מטעם רפ"י, ואחרי המיזוג, מטעם מיפלגת-העבודה, הוא התמודד כמה פעמים על תפקידים. תמיד באירצון, וכימעט תמיד באי-הצלחה. הדברים הגיעו לירי שיא כאשר הוצע נבון כמועמד לתפקיד יו"ר הכנסת — וכל חברי הכנסת היו משוכנעים שהוא המועמד הטוב ביותר. גולדה מנעה זאת, נבון לא נאבק, והתפקיד נמסר לישראל ישעיהו. אחרי שורה של התנכלויות מבישות כאלה, אייאפשר היה למנוע ממנו את משרת יו"ר ועדת-החוקה-הביטחון. בניגוד לרעה המקובלת בציבור, זוהי ועדה חסרת-חשיבות, העוסקת

בניכרורים בלבד (וכיום גם בהדלפות). תפקידו של יו"ר הוועדה הוא ייצוגי בעיקרו. **נבון לא התמודד על תפקיד הנשיא, לא היה צורך בהתמודדות. התפקיד נפל לחיקו כפרי בשל, למרות שהוא היה מועמד האופוזיציה.**

גם לכך מנחם בגין, אדם שגם "במיטבו" הצטיין בכישרון נדיר לבחור באיש הלא-נכון לתפקיד הלא-נכון, הוא בחר בפרופסור בלתי-ידוע כבמועמד מטעם הליכוד לתפקיד הנשיא. הבחירה עוררה התנגדות כללית, גרוע מזה: גיחוך כללי, כך נבחר נבון.

בדיעבד, גם בחירה זו אמרת דרשני, יורשו של נבון, חיים הרצוג, גם הוא מועמד האופוזיציה, נבחר מפני שהיו מאניפולציות מאחורי הקלעים. מחמתו, המיליונר ניסים גאון, ציווה על מיפלגתו הפרטית, תמ"י, להצביע בעד הרצוג, כדי שיהיה לו נשיא במישפחה. זה טוב לעסקים. אחרים הצביעו בעדו מפני שרצו לתת טטירת-לחי קטנה לחרות, אבל כל זה לא היה דרוש כאשר נבחר נבון לנשיא. גם אנשי-חרות היו משוכנעים שהוא יהיה נשיא טוב, ואיש מהם לא סבר שיש לנבון ריעות כה חזקות ועמרות כה נחרצות, עד כי לא יוכל לייצג מדינה שבה שולט הליכוד. **לא נמצא לו אף אויב אחד.**

ש הסבורים כי נבון השתמש מן ההתמודדות דווקא מתוך ראייה טכסית מפוכחת, לפי גירסה זו, אמר נבון לעצמו: אם יש משהו המסוגל לגרום לכך שהמערך יפסיד בבחירות הקרובות, הרי זה שימעות פרס. שימעות פרס כבר הוכיח כמה פעמים שהוא מצליח, כאימרת הבריטים, "למלט את התבוסה מבין מלתעות הניצחון".

(לא מזמן אמר פרס בטלוויזיה: "אני לא קבלן לניצחונות, אבל אני גם לא קבלן לכישלונות.") זה היה נכון ב-50% — ממוצע לא רע לפוליטיקאי מיקצועי.

אם ייבשל פרס גם הפעם בבחירות, זה יהיה סופו כפוליטיקאי. יחד עימו ייעלם מן הבימה גם יצחק רבין, תאומו הסיאמי. הדרך תהיה פנויה לסני נבון, והוא יזכה במנהיגות המיסלגה בלי מאבק ובלי התמודדות.

זה נכון — אבל אין לייחס לנבון מחשבה מאקיאולית מעין זו. הוא בוודאי לא היה רוצה לזכות בניצחון-בליקרב, במחיר ארבע שנים נוספות של שלטון הליכוד. רק מטורף יכול היה לרצות בכך!

אחרים אומרים שנבון השתמש מן ההתמודדות, מפני שירע כי החוס כמיטבה יהיה גבוה מאוד, משהו כרמה של גיהנום-זוטא. **שימעות פרס ומקורביו אינם נשיאים-ישעבר, וגם לא מלאכי-שרת.** הם היו משתמשים בכל תחמושת שהיא, כדי לחסל אדם העומד בדרכם — בייחוד בשעה שנראה להם (שוב) שהשילטון עומד ליפול אויטוטו לידהם. הם היו מוכנים לטפל בכל נושא שהיה כב חשבון — בחייו הפרטיים של נבון, במישפחתו, באופירה אשתו, ועוד ועוד.

לפי גירסה זו, הביט נבון אל תוך הסירים הרותחים האלה ונרתע, הוא שעה לאזהרתו של טרומן, ולא נכנס למיטבה.

קוביה נפלה — אמר יוליוס קיסר, כאשר עבר את הנהר רוביקון והושיט את ידו אל השילטון ברומא. יצחק נבון לא עבר את הרוביקון, אך גם כך נפלה הקוביה. כיום השישי, 30 במארס (שהוא במיקרה "יוספה-אדמה" של הערבים בישראל), הכריז נבון שלא יתמודד. **יתכן כי ביום הזה הפסיד המערך בבחירות.**